

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 1 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

HANDBOEK IPM- Knaagdierbeheersing in en om gebouwen en voedselopslagplaatsen

Conform KPMB certificatieschema 1.0

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 2 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

Inhoud

A. Achtergrond.....	3
B. BEDRIJFSVERKLARING.....	4
C. Opleidingsplan	5
D. Wet- en regelgeving	5
E. Monitoring rattenpopulaties	6
F. Documentenbeheer	6
G. Aanwijzing verantwoordelijke.....	6
H. Voorwaarden toepassen biociden.....	7
I. Registratie	8
1. Introductiegesprek met opdrachtgever.....	9
2. Aanleggen dossier	10
3. Plaagdier Risico Inventarisatie	10
4. Strategie.....	12
5. Plan Van Aanpak	13
6. Aan de slag.....	14
7. Habitatmanagement.....	15
8. Bestrijdingsmethoden.....	15
9. Overige aanwijzingen en verplichtingen.....	17

Dit handboek is ontwikkeld als ondersteuning voor bedrijven die conform het handboek IPM knaagdierbeheersing (HIK) willen werken. Het is een aandacht document dat kan worden gebruikt ter juist uitvoeren van procedures alsmede bij een introductiegesprek waarna in overleg een offerte wordt opgesteld.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 3 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

A. Achtergrond

Prevoba is mede opgericht met als doel te voorzien in de vraag van haar opdrachtgevers, die een beroep doen op kennis en kunde in de plaagdierbeheersing en –preventie, alsmede in plaagdier gerelateerde renovatiewerkzaamheden in de bouw. Dit handboek beschrijft de wijze waarop Prevoba wil voorzien in de behoefte om de certificeringsschema's juist te implementeren en uit te voeren.

Met dit handboek wordt getracht een zo logisch en werkbaar mogelijk concept uiteen te zetten, zodat veiligheid en gezondheid voor medewerkers, omstanders en milieu gewaarborgd worden, terwijl steeds in goed overleg zoveel mogelijk aan de wensen van de opdrachtgever zal worden voldaan. We zijn uiteindelijk toch allemaal aan het werk om brood op de plank te krijgen.

Dit handboek bevat richtlijnen en (verwijzingen naar) procedures op het vlak van Veiligheid, Gezondheid, Milieu en Kwaliteit volgend uit de norm IPM- Knaagdierbeheersing 2.0. Dit handboek bundelt raakvlakken en maakt het geheel beter werkbaar.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 4 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

B. BEDRIJFSVERKLARING

Dit handboek beschrijft het IPM-beleid van Prevoba, Het geeft aan dat Prevoba de kwaliteit en bereidheid in huis heeft om de processen die van invloed zijn op IPM-Knaagdierbeheersing op professionele wijze te beheersen.

De medewerkers van Prevoba zijn werkzaam in de plaagdierbeheersbranche. Veiligheid, Gezondheid, Milieu en Kwaliteit staan hoog in het vaandel binnen de organisatie, aangezien middels structureel en georganiseerd handelen voornoemde items als een rode draad door de werkzaamheden verweven zullen zijn.

Het beleid is er steeds op gericht directie en personeel te motiveren om;

- Persoonlijk letsel te voorkomen en een veilige en gezonde werkplek te creëren
- Veiligheid van personeel, derden en milieu te borgen
- Mogelijke schade aan materieel en milieu te voorkomen
- Continue te verbeteren op het gebied van Kwaliteit van de dienstverlening, Veiligheid, Gezondheid en Milieu
- Imagoschade aan de branche te voorkomen, actief te werken aan verhoging van het branche-imago en een professionele en adviserende uitstraling te bewerkstelligen
- Aantoonbaar te voldoen aan alle geldende eisen op het gebied van wetgeving, opleiding, opslag, vervoer en werken met biociden. Misbruik dient te allen tijde voorkomen te worden
- Aantoonbaar te werken en registreren conform de IPM-methodiek; wat geen overlast veroorzaakt, hoeft ook niet bestreden te worden.
- Voorop te stellen dat wij ons conformeren aan het toepassen van de beginselen van Integrated Pest Management (IPM), in het bijzonder ten aanzien van de beheersing van ratten - en muizenpopulaties en dat de onder hun verantwoordelijkheid vallende uitvoering van plaagdierbeheersing wordt uitgevoerd conform de principes en werkwijzen van het meest recente en geldende certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing. Hiermede is opgenomen dat de personen die in opdracht van Prevoba uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten - en muizenpopulaties met goed gevolg een examen IPM Knaagdierbeheersing hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten - en muizenpopulaties is getoetst.
- Op een verantwoorde wijze om te gaan met wettelijke voorschriften en daaruit volgende handelingen omtrent het gebruik en (ver)werken van biociden en overig Klein Gevaarlijk Afval

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 5 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

- Monotone arbeid te voorkomen en personeel de kans te geven zichzelf in hun werk te ontplooien
- Zich niet schuldig te maken aan seksuele intimidatie, discriminatie en pesterijen op de werkvloer en daarbuiten
- Te blijven verbeteren op gebied van opleiding en instructie
- Zorgplicht te manifesteren ten opzichte van klanten zzp'ers, uitzendkrachten, stagiaires en onderaannemers
- Resistentiemanagement toe te passen; als er sprake is van vermoeden van resistentie kan een medewerker in samenspraak met Ctgb melding doen van het vermoeden van resistentie tegen het middel bij de fabrikant.

Wij streven ernaar het beleid continue op de werkvloer te promoten, teneinde een werkmethode te creëren die voor iedereen helder en transparant is. Dit gebeurt ondermeer door implementatie van het IPM-beleid middels teamoverleg, toolboxes, Plaagdier Risico Inventarisatie, bepalen strategie, Plan van Aanpak, bezoekenrapporten, online registraties en evaluaties.

Hieruit voortkomend verwachten wij als Prevoba dat haar medewerkers en de door haar ingehuurd krachten steeds een coöperatieve houding m.b.t. IPM-zaken teneinde uiteindelijk een positieve, gezonde en veilige werksfeer en –omgeving te realiseren.

C. Opleidingsplan

Prevoba is ervoor verantwoordelijk dat de werkwijze als beschreven in het certificatieschema (zie kpmb.nl voor de laatste versie) wordt uitgevoerd door personen die beschikken over de juiste competenties. In dit kader wordt een opleidingsplan door Prevoba vastgesteld. Daarin wordt ten minste vastgelegd welke competenties en bekwaamheden de personen nodig hebben en welke opleidingen zijn gevolgd. Per IPM-stap kan dit verschillen. Waar het werkzaamheden betreft die uitgevoerd dienen te worden door een professional, dient deze persoon met goed gevolg een examen IPM-Knaagdierbeheersing te hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten- en muizenpopulaties in en rond gebouwen en voedselopslagplaatsen is getoetst in overeenstemming met het Handboek IPM-Knaagdierbeheersing (HIK).

D. Wet- en regelgeving

Bij de uitvoering van de werkwijze als beschreven in het certificatieschema neemt Prevoba de geldende wet- en regelgeving in acht. Dit geldt in zijn algemeenheid en specifiek voor: de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en de Wet natuurbescherming (Wnb). Nog specifiek geldt dit ook voor het toelatingsbesluit/SPC en Bewijs van Vakbekwaamheid.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 6 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

E. Monitoring rattenpopulaties

Prevoba voert monitoring uit. Rattenmonitoring op landelijk niveau is belangrijk om data te krijgen waarmee o.a. het huidige beleid kan worden getoetst, plaagdierbeheersing en -middelen gefaciliteerd blijven en onderzoek wordt ondersteund. Prevoba spant zich in om waarnemingen van rattenoverlast door te geven aan de [Rattenmonitor](#). De Rattenmonitor registreert meldingen van rattenoverlast in Nederland van professionele plaagdierbeheersers.

F. Documentenbeheer

Prevoba moet de werkwijze ten aanzien van het beheersen van ratten - en muizenpopulaties centraal en schriftelijk (waaronder mede wordt verstaan digitaal) vastleggen. Hierin dient tenminste een actuele versie van de volgende documenten te worden opgenomen:

- a) Certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing (link in (online) registratiesysteem zetten <https://www.kpmb.nl/KPMB/media/KPMB/Documenten/IPM%20Rattenbeheersing/Certificatieschema-en-Interpretatiedoc-KPMB-versie-1-0.pdf>)
- b) De bovenvermelde Bedrijfsverklaring (in (online) registratiesysteem zetten)
- c) De productveiligheidsbladen van de biociden die door Prevoba worden ingezet ter beheersing van ratten - en muizenpopulaties <https://www.ctgb.nl/> (in (online) registratiesysteem zetten)
- d) Een opleidingsplan met daarin de competenties waaraan personen moeten voldoen die werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten - en muizenpopulaties, zie kop C. verificatie o.a. via myCPMV-App (in (online) registratiesysteem zetten)
- e) Een afschrift van de (geldige) vakbekwaamheidsbewijzen van de medewerkers van Prevoba die de werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten - en muizenpopulaties (in (online) registratiesysteem zetten)
- f) Een formele bevestiging fysiek (bv. d.m.v. een certificaat/licentie/pasje) of online (bv. d.m.v. een puntenoverzicht) van de medewerkers van Prevoba, die met succes het examen 'IPM -Knaagdierbeheersing' hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten - en muizenpopulaties is getoetst. (in(online) registratiesysteem zetten)
- g) Een afschrift van het certificaat waaruit volgt dat Prevoba is gecertificeerd voor het certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing. (in(online) registratiesysteem zetten)

G. Aanwijzing verantwoordelijke

Er is binnen Prevoba een verantwoordelijke aangewezen voor de uitvoering en archivering van deze werkwijze. Deze verantwoordelijke ziet toe op het actualiseren en communiceren van bovenvermelde Bedrijfsverklaring en tevens op het actualiseren van de hierboven vermelde

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 7 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

documenten op een duurzame bewaarplaats. Binnen Prevoba is J. C. Wilschut hiervoor verantwoordelijk.

H. Voorwaarden toepassen biociden

Door Prevoba dienen tenminste twee inspecties te zijn uitgevoerd alvorens chemische bestrijdingsmaatregelen mogen worden getroffen. De inzet van biociden dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- a) Bij de toepassing van biociden wordt de geldende wet- en regelgeving in acht genomen
- b) Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van biociden die in Nederland zijn toegelaten voor het bestrijden van knaagdieren door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)
- c) De toepassing van biociden vindt plaats in genummerde tamperresistant lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders. Lokaaskisten dienen te zijn afgesloten en vastgezet ofwel verzwaard om verplaatsing te voorkomen
- d) Bij plaatsing en het wegnemen van biociden moet zorgvuldig worden gewerkt om morsen te voorkomen. Eventueel gemorst lokaas moet direct door Prevoba op de wettelijk voorgeschreven wijze worden verwijderd
- e) De biocide wordt uitsluitend toegepast volgens voorschriften voor toelating, zoals opgenomen in het toelatingsbesluit en de SPC
- f) De biocide mag niet worden toegepast in natuurgebieden en open veld
- g) Bij de toepassing van biociden op andere terreinen dan natuurgebieden bepaalt de medewerker van Prevoba op basis van de risico-inventarisatie of het gebruik verantwoord is met het oog op risico's voor mens en dier en zo ja, op welke maximale afstand tot de buitengevel van een gebouw de biociden kunnen worden geplaatst
- h) Bij de keuze voor een biocide gaat de voorkeur uit naar een biocide in gel- of vaste (blok)vorm.
- I) Opleiding en professionaliteit borgen het nemen van juiste beslissingen m.b.t. inzet biociden
- J) Vanaf het moment dat biociden worden ingezet wordt de frequentie van de fysieke inspecties aangepast tot minimaal de voorschriften voor toelating zoals opgenomen in het toelatingsbesluit en de SPC. Dit vindt plaats in onderling overleg met de opdrachtgever.
- K) Toepassing uitsluitend van toegestane middelen; Op 1 april 2021 zijn de aangewezen stoffen: brodifacoum, bromadiolon, chloorfacinon, coumatetralyl, difenacum, difethialon, flocoumafen en cholecalciferol.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 8 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

I. Registratie

Prevoba beschrijft en motiveert de getroffen maatregelen voor de inzet van chemische bestrijding en legt dit schriftelijk vast in elk bezoek/inspectierapport. Hiernaast worden tenminste de navolgende gegevens schriftelijk in het inspectierapport geregistreerd:

- a) De naam en het toelatingsnummer van de toegepaste biocide
- b) De (vindplaats van de) etikettering/SPC en het veiligheidsinformatieblad van de toegepaste biocide
- c) Het volume/hoeveelheid van het middel dat is ingezet
- d) De geconstateerde opname van de biocide ten opzichte van de voorgaande inspectie

Hierna volgt het introductiegesprek met de opdrachtgever. Veelal wordt gebruik gemaakt van een standaard PRI waaruit een strategie en Plan van Aanpak volgen. Veelal beschikbaar bij Allscan/Pestscan. Uit de PRI en PvA blijken minimaal alle onderstaande zaken vanuit de norm:

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 9 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

1. Introductiegesprek met opdrachtgever

- 1.1 Wat is uw reden om Prevoba in te schakelen?
- 1.2 Er moet samengewerkt worden, d.w.z. dat zowel u als wij de verantwoordelijkheid hebben om tot het gewenste resultaat te komen. Hieronder kan een taakverdeling worden aangebracht. De opdrachtgever is gehouden mee te werken met het uitvoeren van monitoring en habitat management. Indien de opdrachtgever onvoldoende medewerking geeft om noodzakelijke maatregelen te nemen, dan kan Prevoba geen biociden op basis van de aangewezen stoffen inzetten totdat de opdrachtgever overgaat tot medewerking. De medewerker van Prevoba maakt hiervan melding in de voor een audit beschikbare rapportage.

Toelichting: Dit heeft tot gevolg dat een chemische bestrijding op basis van de aangewezen stoffen in het kader van een noodsituatie pas mogelijk is, nadat de opdrachtgever schriftelijk heeft ingestemd met het uitvoeren van monitoring en het treffen van weringsmaatregelen. Dit betekent echter niet dat deze maatregelen al volledig moeten zijn uitgevoerd.

- 1.3 In grote lijnen komt het erop neer dat wij adviseren, communiceren en registreren. Wij voeren alle werkzaamheden uit waar rodenticiden aan te pas komen en samen werken we aan habitatmanagement zoals verbeteren hygiëne, verbetering afvalverwerking en eventueel bouwkundige wering. Dit kan door ons worden verzorgd of onder begeleiding door de opdrachtgever zelf worden uitgevoerd.
We werken volgens voorgeschreven IPM methodiek. Integrated Pest Management behelst het principe van het voor plaagdieren zo min mogelijk aantrekkelijk maken van een object, door goede huishouding, bouwkundige wering, advies, communicatie en verslaglegging. Wat er niet inkomt of geen hinder veroorzaakt, hoeven we ook niet te bestrijden! Daarop volgt dat van overheidswege biociden pas als laatste middel ingezet mogen worden om een plaag aan te pakken. We geven hierbij ook een indicatie van de te verwachten kosten.
- 1.4 We verzoeken u de PlaagdierRisicoInventarisatie schriftelijk te accorderen en de akkoordverklaring bij onze offerte te ondertekenen, waarmee deze geldt als opdrachtbevestiging zodat we kunnen starten met de werkzaamheden. U draagt zorg voor de volgende maatregelen inzake habitatmanagement:
- 1.5 Wij dragen zorg voor de volgende maatregelen inzake habitatmanagement:

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 10 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

2. Aanleggen dossier

- 2.1 Er wordt een dossier aangemaakt, meestal een online registratie in Allscan/Pestscan. In dit dossier komen alle registraties die tijdens de werkzaamheden dienen te worden bijgehouden. Tevens houden we hierin bij of er wijzigingen zijn vanuit de overheid, wijzigingen t.o.v. toelatingen biociden etc. Dit hele handboek is een dynamisch document dat tevens fungeert als dossier. Aanvullingen vinden plaats in de vorm van bezoekrapporten. In principe gebeuren alle registraties online. Mocht u persé schriftelijke registratie wensen, dan kunnen we u -tegen meerkosten- voorzien van een manueel logboek.
- 2.2 Aanvullingen aan het dossier worden steeds door ons aangebracht en met u gecommuniceerd
- 2.3 We registreren tenminste de volgende eigen bedrijfsgegevens:
  - A. Bedrijfsnaam
  - B. Naam contactpersoon
  - C. Namen betrokken bestrijdingstechnici
  - D. Postadres
  - E. Telefoonnummer
  - F. E-mail adres
  - G. KVK nummer
- 2.4 We registreren tenminste de volgende gegevens van de opdrachtgever:
  - A. (Bedrijfs)naam
  - B. Contactpersoon
  - C. Postadres
  - D. Telefoonnummer
  - E. E-mail adres
  - F. KVK nummer
  - G. Bedrijfslocaties
- 2.5 U kunt altijd met een inlog bij uw gegevens of het geüpdate papieren logboek blijft op de werklocatie achter.

3. Plaagdier Risico Inventarisatie

- 3.1 Wat is de aard en de geschatte omvang van de knaagdierpopulatie?

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 11 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

- 3.2 Zijn er locatie-specifieke risico's voor mens, dier en milieu als gevolg van de aanwezigheid van de ratten/muizen populatie?
- 3.3 Zijn er locatie-specifieke economische risico's als gevolg van de aanwezigheid van de ratten/muizen populatie?
- 3.4 Zijn er voorschriften, regels, standaarden, richtlijnen of normen etc. waar u aan moet voldoen zoals HACCP/BRC/IFS/IKB?
- 3.5 Wat zijn de risico's van een populatie voor uw goederen/gebouwen/hygiëne en de omgeving? Zijn er schuil- en nestelgelegenheden en kunnen plaagdieren bij uw voedselvoorraden komen?
- 3.6 Welke preventieve maatregelen kunnen we nemen om toename of verspreiding van de populatie te voorkomen? Welke vorm van habitatmanagement kunnen we toepassen?
- 3.7 Wat zijn de risico's van het nemen van:
  - A. Preventieve maatregelen
  - B. Niet chemische bestrijdingsmaatregelen zoals vangkooien en klemmen
  - C. Chemische bestrijdingsmaatregelen
- 3.8 Welke bevindingen zijn er op grond van eerdere controles en ervaring?
- 3.9 Toepassen of verstrekken van de PRI uit het online systeem.
- 3.10 Teneinde rattenpopulaties in kaart te brengen doen wij zoveel mogelijk inspanning ten aanzien van registratie van waarnemingen via <https://www.rivm.nl/rattenmonitor>

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 12 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

4. Strategie

- 4.1 De strategie van de beheersingsmaatregelen wordt bepaald aan de hand van de volgende parameters:
  - A. Welk resultaat willen we behalen? Reductie of nulstand? Hoe hoog is de plaagdruk? Wat is de drempelwaarde?
  - B. Wat zijn de risico's van de treffen maatregelen? (zie PRI)
  - C. Wat zijn de gevolgen voor mens, dier en milieu?
  - D. Wat wordt de tijdsspanne van de maatregelen?
  - E. Uit de wens van het resultaat blijkt ook wanneer kan worden teruggeschaald naar minder intensieve inzet van middelen
- 4.2 Allereerst gaan we de totaliteit van de plaag bepalen middels monitoring. In geval van aantoonbare ernstige overlast aan de hand van waarnemingen, uitwerpselen, knaagschade en in geval van direct gevaar door bevuilding van voedsel, kans op kortsluiting en schade aan middelen kan er sprake zijn van een noodsituatie en hebben we de mogelijkheid om direct te starten met inzet van chemische middelen in geval van volks- of diergezondheidsrisico, als tegelijkertijd het habitatmanagement is ingezet.
- 4.3 Terwijl in geval van volks- of diergezondheidsrisico onder de noodsituatie de bestrijdingsactie in gang is gezet dient reeds te zijn gestart met habitatmanagement, waarover al afspraken zijn gemaakt. Zie 1.4 en 3.6
- 4.5 De wetgever verplicht ons onderstaande volgorde van werken te hanteren:

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 13 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

- 4.6 Afhankelijk van de situatie (zie 4.2 en 4.3) is het mogelijk hiervan af te wijken, echter verdient bovenstaande werkwijze de voorkeur om de effectiviteit van de maatregelen te kunnen toetsen en naar wens te kunnen op- of terugschalen. Alles vanuit het principe om zo weinig mogelijk gevaar te veroorzaken voor milieu en niet-doelgroepen.

5. Plan Van Aanpak

- 5.1 Waar en hoe vindt de registratie van de bevindingen plaats?
- 5.2 Welke strategie passen we toe? Zie 4.5
  1. Geen knaagdieren = alleen monitoring, dit mag bijvoorbeeld met nontox monitorlokaas
  2. Geen knaagdieren, maar wel kans op = monitoring als hierboven en habitatmanagement
  3. Wel knaagdieren maar lage plaagdruk = monitoring/habitatmanagement/niet – chemisch
  4. Wel knaagdieren en hoge plaagdruk = monitoring/habitatmanagement/10 dagen niet - chemisch/aansluitend chemisch zolang als nodig maar zo kort mogelijk/ terug naar niet -chemisch/ monitoring
  5. Er is sprake van een noodsituatie; er mag bij een juiste onderbouwing als er sprake is van zeer hoge plaagdruk meteen overgegaan worden tot chemische bestrijding in combinatie met habitatmanagement totdat de populatie terugloopt naar de drempelwaarde. Op dat moment afbouwen naar niet - chemisch/ monitoring. Habitatmanagement dient dan ook gereed te zijn.
- 5.3 Op welke wijze brengen we het plan ten uitvoer en wie is waarvoor verantwoordelijk?
- 5.4 Welk tijdschema en welke controle-intervallen houden we aan?
- 5.5 Plattegrond van het werkgebied met opstallen wordt gemaakt en bijgevoegd
- 5.6 Akkoordverklaring opdrachtgever omtrent kosten, taakverdeling en uitvoering. Opdrachtgever verklaart hiermee tevens mee te werken aan habitatmanagement en monitoring.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 14 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

- 5.7 We zijn als Prevoba te allen tijde gemachtigd aanpassingen in het PvA per direct door te voeren als daar een goede onderbouwing voor is. Dit wordt dan z.s.m. met de opdrachtgever gecommuniceerd.

6. Aan de slag

- 6.1 Aanvang van werkzaamheden middels uitzet van de benodigde middelen ter monitoring
- 6.2 Fysieke inspecties naar de volgende aanwijzingen van aanwezigheid van een populatie:
  - A. Uitwerpselen (opruimen!)
  - B. Poot- en staartafdrukken
  - C. Knaagschade aan hardware en voedingsmiddelen
  - D. Opname van (monitor)lokaas
  - E. Vondsten van kadavers (opruimen!)
  - F. Overige sporen; stank, geluiden van getrippel en geknaag en uiteraard ratten/muizen ZIEN
- 6.3 Monitoring kan middels vangkooien/klapvallen/non-tox lokaas. Bij een ernstige plaag en noodsituatie geeft opname van giftig lokaas uiteraard ook monitoring, echter mag giftig lokaas nooit met het doel van monitoring worden ingezet. Zodra opname stopt wordt teruggeschaald naar vangmiddelen (kleine aantallen ter monitoring) en non-tox lokaas.
- 6.4 Kadavers en uitwerpselen dienen door opdrachtnemer/opdrachtgever in overleg in gesloten plastic zakken afgevoerd te worden met de juiste afvalstroom. Agrariërs hebben in de meeste gevallen reeds een overeenkomst met Rendac of vergelijkbaar. Zij dragen dan ook zorg voor de afvoer van kadavers. Biociden of restanten daarvan worden door ons afgevoerd als KGA om de emissie naar het milieu zoveel mogelijk te beperken.
- 6.5 Bezoekrapporten worden na iedere werkgang/inspectie online danwel schriftelijk vastgelegd, minimaal voorzien van:
  - A. Naam BT
  - B. Datum
  - C. (Bedrijfs)naam opdrachtgever
  - D. Bevindingen noteren conform 6.2

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 15 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

7. Habitatmanagement

- 7.1 Kan worden uitgevoerd door zowel Prevoba als door opdrachtgever
- 7.2 Denk hierbij aan:
  - A. Bouwtechnische aanpassingen; gaten/naden/kieren/slecht sluitende deuren/ defecte riolering/ (buiten)verlichting/slechte dakbeplating/isolatiemateriaal en toegang daartoe
  - B. Aanpassingen in groenvoorziening
  - C. Aanpassingen in opslag van materialen
  - D. Aanpassingen aan verhardingen
  - E. Aanpassingen aan voedselopslagplaatsen en hun ligging
  - F. Aanpassingen aan opslag van mest/stro/zaagsel/brandhout en overig organisch materiaal
  - G. Reinigingsmaatregelen en algehele hygiëne
- 7.3 We kunnen als we ze niet zelf uitvoeren de opdrachtgever adviseren over te treffen maatregelen. Daarbij houden we ons het recht voor toe te zien op correcte uitvoering van te nemen maatregelen. De opdrachtgever is verplicht zich net als wij te houden aan gemaakte afspraken en actief deel te nemen aan alle facetten van habitatmanagement. Als plaagdieren zich ergens niet thuis voelen, zullen ze ook geen overlast veroorzaken. Uitgevoerde maatregelen worden geregistreerd en de werking ervan gecontroleerd. Waar nodig worden te nemen aanpassingen besproken, uitgevoerd en geregistreerd.
- 7.4 Het is zaak dat bij optreden van resistentie-verschijnselen direct melding gedaan wordt bij fabrikant, eventueel via het CTGB

8. Bestrijdingsmethoden

- 8.1 Niet chemische bestrijding kan worden uitgevoerd middels:
  - A. Inloopvallen
  - B. Klapvallen (geplaatst in lokaasdepots)
  - C. Vangst met hond of fret
- 8.2 Bij vangst in mechanische vallen is er kans op vangen van niet-doelsoorten en onnodig lijden van dieren. De controle-interval zal moeten worden aangepast om dieren niet onnodig te laten lijden. Plaats eventueel een bakje water in de inloopvallen. Dode dieren zijn bij veel omstandigheden (warm weer) zeer aantrekkelijk voor vliegen met alle gevolgen van dien. Plaats voldoende vangmiddelen op strategische plaatsen maar houd altijd in de gaten dat mens en dier veilig moeten kunnen bewegen. Ook de kosten van veel vangmiddelen wegen mee, dus we zorgen dat alleen op plaatsen waar voldoende activiteit is stevig wordt ingezet.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 16 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

- 8.3 Bij aanwijzing dat de populatie flink is uitgedund, wordt per direct teruggeschaald naar monitoring. Monitoring kan ook middels gering gebruik klapvallen in depots (zie 6.3)
- 8.4 Chemische bestrijding kan d.m.v. inzet van toegelaten rodenticiden (www.ctgb.nl). Hierbij geldt altijd dat de risico's voor mens, dier en milieu zoveel mogelijk dienen te worden afgevangen. We plaatsen rodenticiden derhalve altijd VAST in AFGESLOTEN lokaasdepots. . Op 1 april 2021 zijn de aangewezen stoffen: brodifacoum, bromadiolon, chloorfacinon, coumatetralyl, difenacum, difethialon, flocoumafen en cholecalciferol.
- 8.5 Chemische bestrijding mag alleen worden gestart als
  - A. Er sprake is van een noodsituatie; per direct, dit ter beoordeling van de professional
  - B. Monitoring wordt uitgevoerd door Prevoba
  - C. Gewerkt wordt aan afgesproken habitatmanagement
  - D. Reeds 10 kalenderdagen gewerkt is met mechanische middelen en dit niet heeft geresulteerd in gewenste afname van de populatie
- 8.6 Bij inzet van chemische middelen gelden altijd de volgende regels:
  - A. Geldende wet- en regelgeving in acht nemen, lees het etiket/SPC!!
  - B. Uitsluitend gebruik maken van voor dit doel toegelaten middelen (www.ctgb.nl)
  - C. Toepassing in hufferproof, genummerde, afgesloten en gefixeerde lokaasdepots
  - D. Niet morsen bij vullen of onderhouden van lokaasdepots
  - E. Uitsluitend toepassen in en om gebouwen en voeropslagplaatsen
  - F. Niet toepassen in de vrije ruimte of natuurgebieden
  - G. PRI is leidend met oog op exacte plaatsing t.o.v. vaste objecten
  - H. Voorkeur gaat uit naar lokaas in vaste vorm; waxblocks of gel
  - I. Uitwerpselen en kadavers afvoeren in afgesloten zakken met de juiste afvalstroom
- 8.7 De termijn die vooraf wordt aangegeven in het Prevoba is leidend. Mocht de termijn niet lang genoeg zijn, moet er een goede motivatie zijn om die te verlengen. We bestrijden altijd zo kort mogelijk chemisch. Eerder terugschalen kan natuurlijk altijd!
- 8.8 Controle interval wordt bij uitzet van chemische middelen en a.d.h.v. opname geïntensiveerd tot een voldoende frequentie om lokazen nooit op te laten raken. Dit om ontwikkelen van resistentie tegen te gaan.
- 8.9 Indien de professional overtuigd is van voldoende reductie van de plaag, dienen de giftige lokazen en restanten daarvan te worden verwijderd uit de depots en te worden afgevoerd als KGA. Hierna schalen we 10 dagen terug naar de niet chemisch modus waarna

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 17 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

weer terug geschakeld wordt naar de monitoring-modus. Monitoring kan worden uitgevoerd met enkele klapvallen, ofwel met monitorlokaas.

- 8.10 Bij rapportage altijd registreren:
  - A. Naam en toelatingsnummer Biocide
  - B. Verwijzen naar MSDS van het betreffende biocide of waar die gegevens te vinden zijn
  - C. De hoeveelheid ingezet middel in grammen
  - D. Geconstateerde opname biociden

9. Overige aanwijzingen en verplichtingen

- 9.1 Er vindt minstens jaarlijks een schriftelijke evaluatie plaats in klare taal
- 9.2 In de evaluatie wordt het wezenlijk effect van de strategie geanalyseerd, met name het wel of niet voldoen aan habitatmanagement
- 9.3 Is er sprake van terrein overschrijdende overlast en dienen omringende partijen betrokken te worden?
- 9.4 Terrein overschrijdende activiteiten worden desgewenst door ons gecoördineerd. Indien nodig raadplegen we het bevoegd gezag om medewerking in het kader van de zorgplicht af te dwingen
- 9.5 Wijziging van het PvA kan desgewenst in overleg met opdrachtgever worden uitgevoerd
- 9.6 Verzamelen testmateriaal conform de eis in geval van vermoeden van resistentie of kans daartoe. Het kan noodzakelijk zijn uitwerpselen ter bemonstering aan te bieden bij WUR om een ander soort werkzame stof in te zetten. Kosten hiervan worden verhaald op opdrachtgever. Zie www.bruinerat.nl
- 9.7 Opdrachtgever en opdrachtnemer spreken af wie verantwoordelijk is voor het verplicht zorgdragen voor afvoer van kadavers en regelmatige schoonmaak en afvoer van uitwerpselen. Afvoer van kadavers en uitwerpselen via een erkende afvalstroom.

Handboek en procedures IPM-Knaagdierbeheersing			Document nr.: IPM20220831.01V1	Pagina: 18 van 18
Opgesteld door: J.C. Wilschut	Procesverantwoordelijk: J.C. Wilschut	Akkoord door: Rinkes	Versie datum: 31-08-2022	Versie: 1.0

Hierbij verklaart opdrachtgever akkoord te gaan met alle afspraken vastgelegd in dit handboek.

PREVOBA

Naam contactpersoon:

Adres:

Telefoon:

E-mail

Voor Akkoord:

Naam Klant:

Naam contactpersoon:

Adres:

Telefoon:

E-mail:

paraaf: